

04-06.09.23р. 14гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в орудному відмінку. Відмінкові закінчення іменників з конкретним та абстрактним значенням.

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

Основний зміст уроку

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

378. А. У якій групі наведено назви предметів (конкретних речей), а в якій – явищ природи? Якими закінченнями різняться ці слова в родовому відмінку?

Р. в. степлера, планшета	Р. в. вітру, холоду
-----------------------------	------------------------

Б. У якій групі наведено назви держав, а в якій – міст? Якими закінченнями різняться ці слова в родовому відмінку?

Р. в. Миколаєва, Лондона	Р. в. Казахстану, Ватикану
-----------------------------	-------------------------------

В. Зробіть висновок про закінчення **-а** // **-у** окремих груп іменників чоловічого роду в родовому відмінку.

- *Перегляньте відео та складіть опорну схему щодо написання закінчень **-а, -я; -у, -ю** в родовому відмінку.*

<https://www.youtube.com/watch?v=3g1fl2PIHXI&t=2s>

- **Опрацюйте §54** за підручником О. Авраменка на с. 171.

ПОМІРКУЙТЕ !!!

- Які мінуси та плюси використання електромобілів вам відомі? Якому виду екологічного транспорту ви б надали перевагу?

Виконайте наступну вправу.

Розвиток

382. I. Прочитайте текст. Визначте його тему та стиль мовлення. З якою метою створено це висловлення?

МАЙБУТНЄ ВЖЕ ТУТ

Такий екологічний транспорт, як електромобіль, уже давно здобув популярність у світі. А для України це ще й зменшення залежності від імпорتنих нафтопродуктів.

Електромобіль працює за допомогою **електродвигуна** із живленням від **акумулятора**. Цей вид **транспорту** потрібно відрізнити від **автомобіля** з двигуном внутрішнього згоряння й від **тролейбуса**. Звичайно, електромобіль має свої мінуси, але основна його перевага – відсутність шкідливих викидів. До речі, мешканці **Києва, Харкова, Львова**, Одеси вже мають змогу користуватися послугами еко-таксі, які не забруднюють міське повітря.



Заправка електромобіля



*Екскурсійний електромобіль
(дендропарк «Софіївка», м. Умань)*

Передбачається, що в майбутньому електромобіль можна буде заряджати під час руху за допомогою безпроводного зарядного **пристрою**, умонтованого в конструкції **шляхопроводу** (*З Інтернету*).

II. Визначте рід і відмінок виділених іменників й обґрунтуйте відмінкове закінчення.

- **Виконайте вправи 2, 3 на с. 172 за підручником О. Авраменка.**

384. Запишіть речення, уставляючи на місці пропуску одне із запропонованих слів. Ви можете використати кожне слово лише один раз.

бала, балу, апарата, апарату

1. Для перемоги не вистачило одного _____.
2. Вони познайомилися під час новорічного _____.
3. Працівники _____ суду надають відповіді на звернення громадян.
4. Інженери визначили причину несправності нового _____.

388. I. Запишіть іменники у формі родового відмінка однини у дві групи залежно від закінчення.

Закінчення -а (-я)	
Закінчення -у (-ю)	

Ноутбук, флешмоб, сайт, закон, скейтборд (*роликова дошка*), гандбол, стіл, документ, полк, мотор, мороз, кілометр, монітор, страх, Мадагаскар, Крим, Тернопіль, Нью-Йорк, Дністер, Буг, Китай, акт (*документ*).

II. З одним іменником кожної групи (на вибір) складіть і запишіть речення.

- **Перегляньте експрес-урок О. Авраменка.**

<https://www.youtube.com/watch?v=s-DlqFhiiCc>

Дайте відповідь на питання:

- ✓ Як розрізняти іменники, які слід писати із закінченнями **-а, -я; -у, -ю?**

ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО

1. Тренажер з правопису

https://cutt.ly/sx6Q1HLhttps://webpen.com.ua/pages/Morphology_and_spelling/no_uns_ends_II_case_masculine%20_singular.html

Правопис закінчень іменників II відміни чоловічого роду

Правопис закінчень іменників II відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини

Посилання на YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=C-lxT2Xbx7U&t=2s>

Іменники II відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини (*кого? чого?*) можуть мати закінчення **-а** або **-у** (на письмі ще **-я** або **-ю**): *клен* — *клена*, *гай* — *гаю*. Вживання того чи іншого закінчення залежить від значення іменника.

За значенням іменники поділяються на назви **чітко** та назви **нечітко** окреслених предметів і понять.

Назви чітко окреслених предметів і понять:

назви істот (*син, кінь, голуб*),
охоплювані зором речі (*ключ, трактор, дуб, пагорб*),
частин тіла (*палець, лоб*),
днів тижня та місяців (*понеділок, жовтень*),
назви населених пунктів (*Конотоп, Кременчук, Нью-Йорк*),
різних мір (*метр, кілограм*),
наукові терміни (*атом, суфікс*).

Назви нечітко окреслених предметів і понять (назви предметів, які не охоплюються зором):

не мають певних меж (*космос, шлях, ліс, Буг*),
назви великих споруд (*завод, стадіон*),
територій (*Крим, Казахстан*),
збірні назви (*горох, пісок*),
назви речовин (*граніт, кисень*),
явищ (*грім, вітер*),
дій (*біг, розгляд*),
станів (*сон, гнів*),
абстрактних понять (*прогрес, мир*) тощо.

Іменники II відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини	
-а (-я)	-у (-ю)
Назви предметів і понять мають закінчення -а : <i>учень</i> — <i>учня</i> , <i>лікар</i> — <i>лікаря</i> , <i>Мороз</i> (прізвище) — <i>Мороза</i> , <i>Вітер</i> (персонаж казки) — <i>Вітра</i> , <i>комар</i> — <i>комара</i> , <i>горобець</i> — <i>горобця</i> , <i>слон</i> — <i>слона</i> , <i>кит</i> — <i>кита</i> , <i>листок</i> — <i>листка</i> , <i>палець</i> — <i>пальця</i> , <i>ясен</i> — <i>ясена</i> , <i>четвер</i> — <i>четверга</i> , <i>жовтень</i> — <i>жовтня</i> , <i>метр</i> — <i>метра</i> , <i>ампер</i> — <i>ампера</i> , <i>електрон</i> — <i>електрона</i> ,	Назви предметів і понять мають закінчення -у : <i>степ</i> — <i>степу</i> , <i>пісок</i> — <i>піску</i> , <i>ячмінь</i> — <i>ячменю</i> , <i>барвінок</i> — <i>барвінку</i> , <i>грім</i> — <i>грому</i> , <i>сон</i> — <i>сну</i> , <i>ідеал</i> — <i>ідеалу</i> , <i>прогрес</i> — <i>прогресу</i> , <i>спорт</i> — <i>спорту</i> , <i>Сибір</i> — <i>Сибіру</i> , <i>Байкал</i> — <i>Байкалу</i> .

Іменники II відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини	
-а (-я)	-у (-ю)
катет — катета, відмінок — відмінка.	
Трапляються й відхилення від цього правила та вагання: міст — моста і мосту, двір — двора і двору, стіл — стола і столу (з різним значенням), вечір — вечора, овес — вівса (хоч ячмінь — ячменю), хліб — хліба тощо.	
Назви у родовому відмінку однини мають закінчення -а (у давнину населені пункти були чітко обмежані захисними валами, ровами, частоколами): Київ — Києва, Херсон — Херсона, Тернопіль — Тернополя, Конотоп — Конотопа, Лондон — Лондона, Париж — Парижа.	Назви мають закінчення -у: Крим — Криму, Поділ — Подолу, Китай — Китаю.
	Виняток становлять населених пунктів, у яких друга частина співзвучна з загальною назвою, що має закінчення -у: Красний Лиман (із 2016р. місто Лиман) — Красного Лиману (але Лимана), Часів Яр — Часового Яру, Кам'яний Брід — Кам'яного Броду.
У назвах річок виступає закінчення -а: Дніпро — Дніпрá, Ірпінь — Ірпеня́, Остер — Острá.	У назвах річок виступає закінчення -у: Дон — Дóну, Буг — Бúгу, Інгул — Інгу́лу.
Деякі іменники залежно від свого значення можуть мати і закінчення -а, і закінчення -у: листопад — листопада (місяць), листопаду (опадання листя); лист — листа (шматок матеріалу, писаний текст), листу (збірне поняття); камінь — каменя (шматок породи), каменю (матеріал); Алжир — Алжира (місто), Алжиру (країна).	

Від-мі нки	Закінчення іменників II відміни чоловічого роду
Н.	—
Р.	Іменники II відміни чоловічого роду у родовому відмінку можуть мати закінчення -ів (-їв) або нульове закінчення (див. Відмінкові закінчення іменників). Іменники чоловічого роду в родовому відмінку мають звичайно закінчення -ів: <i>солдат — солдатів, партизан — партизанів, ткач — ткачів, батько — батьків, тато — татів, плац — плаців, помідор — помідорів, кілограм — кілограмів</i>.
	Нульове закінчення в родовому відмінку (крім кількох винятків — див. Відмінкові закінчення іменників) мають лише ті іменники чоловічого роду, які втрачають суфікс -ин-: <i>киянин — кияни, киян; татарин — татари, татар; громадянин — громадяни, громадян</i>. Виняток з цього: <i>хазяїн — хазяї, хазяїв</i> (і <i>хазяїни, хазяїнів</i>).
Д.	У давальному відмінку більшість іменників другої відміни чоловічого роду мають паралельно закінчення -ові, -єві (на письмі також -єві) і рідше -у (-ю): <i>батько — батькові і батьку, будинок — будинкові і будинку, пан міністр — панові міністру, рідний край — рідному краєві і рідному краю</i>.
	У деяких іменниках чоловічого роду (з кінцевими основи -ів-, -ов-) у давальному відмінку однини можливе лише закінчення -у, -ю: <i>остр — остру</i> ("островові" було б важко вимовляти), <i>Як — Яку, Ки — Киу, Гліб — Глібу</i>.
Зн.	—
Ор.	В орудному відмінку треба розрізняти прикметникового походження на -ов (-ев, -єв), -ін, -ин і однозвучні Прізвища тут мають закінчення -им, а однозвучні назви населених пунктів — -ом: <i>Сергієм Миколайовичем Чёрником</i>, але селом <i>Черніком</i>; поетом <i>Пушким</i>, але містом <i>Пушком</i>.
	Проте прізвища на -ов, -ін, -ин, які , мають закінчення -ом: <i>Серб — Сербом, Волош — Волошом, Кармаз — Кармазом, Дарв — Дарвом, Чарлі Чапл — Чарлі Чаплом, Пр — Пром</i>.

Від-мі нки	Закінчення іменників II відміни чоловічого роду
М.	У місцевому відмінку можливі три різні закінчення (див. Відмінкові закінчення іменників): -і (-ї); -ові, -еві (-єві); -у (-ю) . Вживання їх поки ще остаточно не усталене. Найчастіше вживається закінчення -і : <i>стіл — на столі, камінь — на камені, поріг — на порозі, бік — на боці, рух — у русі</i> .
	Іменники з основою на к мають, як правило, закінчення -у : <i>будино — у будину, сі — у соу, візо — на візу, пар — у пару</i> .
	Закінчення -ові, -еві буває переважно : <i>батько — при батькові, син — при синові, кінь — на коневі (і на коні, на коню)</i> .
Кл.	—

2. Виконати завдання <https://learningapps.org/9230843>

3. Виконати завдання <https://learningapps.org/4396908>

390. Виконайте тестові завдання.

1. Закінчення **-а** у формі **Р. в.** однини мають обидва іменники в рядку

А Житомир, квадрат **В** крик, кілограм

Б числівник, пісок **Г** дуб, вальс

2. Закінчення **-у** у формі **Р. в.** однини мають обидва іменники в рядку

А фристайл, Юпітер **В** майдан, барвінок

Б карниз, магазин **Г** реалізм, білборд

3. Помилку допущено в словосполученні

А частина басейну Дністра **В** запобігання конфлікту інтересів

Б чинна норма закону **Г** призери чемпіоната з волейболу

Домашнє завдання:

1. **Пройдіть тест** <https://naurok.com.ua/test/join?gamecode=1302686>

2. Вправа 7 с. 174 за підручником О. Авраменка.